

overhovedet, eller som troe, at dette Lovudkast ikke afgiver et brugbart Grundlag — og navnlig vil jeg opfordre den ærede Rigsdagsmand for Hjørring Amts 2det District (Sørensen) dertil — om, at stemme imod, at dette Lovudkast gaaer over til 2den Behandling. Dersom Overgangen til 2den Behandling bliver nægtet Lovudkastet, saa tvivler jeg meget paa, at jeg atter her vil fremføre det; i modsat Fald vil jeg ansee det for en Forpligtelse, som vil paaahvile mig, naar vi næste Gang her komme sammen, da atter at fremføre det, medmindre der enten fra Regjeringen skulde foreligge et andet Lovudkast, som jeg maatte foretrække, eller det af andre Hensyn maatte være utilraadeligt.

Grundtvig: Da maastee Flere, end den ærede 6te Rigsdagsmand for Kjøbenhavn (Mouzrier), med sin Gjennemsnits-Netsfærdighed, vilde nægte mig Ret til at tale med i en lovgivende Forsamling, især naar Taleri er om Retten, som de Lovlærde sjældent finde er fyldestgjort, medmindre de beholde og selv udgjøre Retten, saa skal jeg idetmindste baaede love og holde, at jeg ikke skal holde nogen rørende Tale om, at man endelig maa give mig Ret i alle Maader; thi jeg har altid været meget bange for Anvendelsen af, hvad der staaer om Erasmus Montanus, at „hans Logica det er hans Præfesto!“

Som Dannemand ligger det mig nemlig meget for nær paa Hjerte, at Bøndesagen kan lykkeligt ordnes, til at jeg skulde glemme den over mig selv, og paa den anden Side har jeg, som en gammel Dyrker af Folkehistorien, altid og gjennem mange Aar med spændt Opmærksomhed betragtet, hvad jeg vil kalde Udskiftningen i høiere Forstand, det er Jorddelingen i de forskjellige Lande, Jorddelingen, hvorpaa ethvert Riges Bestandighed og ethvert Folks jevne Velstand og Tilfredshed for en stor Deel beroer, og derved er jeg kommen til den i mine Dine urokkelige Grundsatning, at Folket eier Landet og Ingen eier Folket med Rette.

Fra denne Grundsatning gaaer jeg da ud baaede i Betragtningen af nærværende Lovforslag og i Betragtningen af Alt, hvad der angaaer Forholdet mellem Bønder og Herremænd og Alt, hvad der angaaer Jorddelingen i det

Hele; jeg gaaer der ud fra, vistnok ingenlunde for derved at ville kuldkafe, hvad der i Landene og navnlig her i Danmark ved Lovene er gjort til Ret og har da ogsaa Ret til Thinge, ingenlunde derfor, men for dog altid at mindes, at den Ret, som Folket i Grunden og oprindelig har til Landets Besiddelse, den kan aldrig affattes ved nogen Lov, den kan ikke affattes, og naar derfor Jordgjerrigheden under gunstige Omstændigheder har saaledes forrykket det naturlige og oprindelige Forhold, at nogle Faa ere blevne Landets Jordrotter, saa Jorden ikke længer er bunden til Folket, men Folket er bunden til Jorden, og dermed da ogsaa er bunden til, hvad Lovene kalder Jordens eneste rette Eiermand, saa paastaar jeg, at det er ikke alene Regjeringens og Lovgivningens Ret, men det er dens uestergivelige Skyldighed saavidt muligt at rette det aldeles bagvendte og fordærvelige i et saadant Forhold; de maae stræbe at rette det, vistnok paa den læmpeligste Maade, som Niemedet kan opnaaes paa, men heller ikke en Smule læmpeligere, thi ellers opnaaedes jo Niemedet ikke. Derfor, da her i Danmark Børnedødsfaldet blev ophævet og Stavnbaandet løst, da kunde og burde Regjeringen og Lovgivningen ikke tage det mindste Hensyn til de syvde Herremænds Klager over, at de tabte noget af deres lovlige Ret til at sælge Folket med Jorden, og til at dele Folket paa Jorden efter deres eget Lykke, og paa den anden Side var det jo klart dengang, ligesom det er endnu, at det var ikke dermed nok, at Folket blev løst fra Jorden, man maatte see til saavidt som muligt ogsaa paa den læmpeligste Maade at løse Jorden fra Herremændene, saa den kunde følge med Folket, og da Danmark havde en i mange Maader særegen Fæsteindretning, saa blev Løsenet, hvad det er endnu: Fæstes Overgang til Eiendom. Her var nu aabenbart, som de ere endnu, gode Raad dyre; thi vilde man overlade Alt til frivillig Overeenskomst, da var det let at forudsæe, at Niemedet aldrig vilde opnaaes, det kunde ikke opnaaes, fordi det jo paa den ene Side vilde være umuligt at Trællebonden kunde have samlet sig Midler til at betale Jorden efter dens Værdi, og paa den anden Side vilde det været det største Mi-